

De Marechaussee in het Verenigd Koninkrijk

Reeks artikelen over de geschiedenis van het Wapen, deel II

Door dr. J.P.E.G. Smeets



Staatsiepotret van Willem I, te zien in het Rijksmuseum te Amsterdam. Een schilderij van Joseph Paelinck

Nadat Koning Willem I er persoonlijk voor had gezorgd dat de Marechaussee er zou komen, was de vraag nu wáár het nieuwe Wapen gestationeerd moest worden. Willem was daar al snel uit. Maastricht zou de stad worden waar de eerste marechaussees hun diensten zouden gaan verrichten. Waarom nu eigenlijk precies Maastricht? Reden daarvoor was dat de grenzen van het nieuw te vormen Nederland nog niet waren vastgelegd. Dat zou ook nog even op zich laten wachten omdat de verslagen geachte Napoleon nog een keer terugkwam en in juni 1815 nog éénmaal slag leverde bij Waterloo. Waterloo was echter het definitieve einde van de Franse keizer. Nadat hij was opgesloten op het eiland St. Helena kon worden begonnen met de onderhandelingen over hoe Europa er na de vele oorlogen uit moest gaan zien. Natuurlijk wilden alle overwinnaars een zo groot mogelijk stuk van de taart, dus ook Willem. Tijdens het congres van Wenen zou de toekomst van Europa én Nederland worden bepaald.

In de oprichtingsakte van de Marechaussee had de Nederlandse koning als belangrijkste taak van het Wapen laten opnemen het bewaken van de grote wegen en het bestrijden van struikrovers. Uit het

voorgaande blijkt echter dat daar wel meer achterzat. Na de val van Napoleon was er over gedacht een krachtige bufferstaat ten noorden van Frankrijk te creëren om zo een militair tegenwicht te vormen. Om dat te bereiken moesten Nederland en wat later België en Luxemburg zou gaan heten worden samengevoegd tot één land met één koning. Wie die koning in Willems ogen moest worden laat zich niet moeilijk raden. Nog was er echter geen definitief vredesverdrag en er waren allerlei kapers op de kust. Zo stelde de koning van Pruisen allerlei eisen als het ging om de verhouding met het toekomstige Nederland. Voor Willem was het dus van belang om militair present te zijn in de gebieden waarover aan de onderhandelingstafel nog gestreden werd. Immers, waar Nederlandse militairen vaste voet aan de grond hadden weten te krijgen was de kans groter dat dit gebied ook aan het toekomstige Nederland zou worden toegewezen. Willem had op het goede paard gewed. Tijdens het congres van Wenen werd besloten een Verenigd Koninkrijk der Nederlanden te vormen. Het nieuwe land zou gaan bestaan uit Nederland en het tegenwoordige België en Luxemburg. Willem mocht zich tot koning laten kronen.

Opvallend was dat de nieuwe Nederlandse Marechaussee in de eerste jaren alleen in Limburg en andere zuidelijke provincies werd gestationeerd. Hoewel er vaker over gesproken werd, werd de Marechaussee voorlopig niet verder naar het noorden van Nederland uitgebreid. Het gendarmeriesysteem werd blijkbaar teveel als een erfenis van het revolutionaire Frankrijk gezien om het daar in te voeren. Het bleef bij een Marechaussee in de zuidelijke en voor het merendeel katholieke provincies.

Marechaussees uit het zuiden afkomstig deden ook vaak dienst in die provincies. Dat neemt niet weg dat grote delen van de bevolking de Marechaussee met enig wantrouwen bekeken en bejegenden. Zij vertegenwoordigden immers koning Willem I die, vanwege zijn protestants getinte beleid, in de zuidelijke Nederlanden niet populair was.

Het nieuwe koninkrijk waar Willem in 1815 zo blij mee was, vertoonde in de loop der jaren steeds meer scheuren. In 1830 gebeurde het onvermijdelijke, de Belgen besloten zich af te scheiden. Willem probeerde het nog te verhinderen door een veldtocht tegen de afvalligen te beginnen, maar het mocht niet baten. De splitsing van het rijk had ook grote gevolgen voor de wat toen Koninklijke Marechaussee heette. Aan wie moesten de marechaussees loyaal zijn? Aan koning Willem I of de nieuwe Belgische staat met zijn koning afkomstig van het Huis Saksen-Coburg. De marechaussees konden tussen twee opties kiezen: overgaan naar het nieuw gevormde België of overgaan naar het Koninkrijk Holland. Net als het Verenigd Koninkrijk spleet ook het Wapen. België kreeg de Gendarmerie Nationale Belge of de Rijkswacht en Nederland behield de Koninklijke Marechaussee. De beide zusterkorpsen gingen dus hun eigen weg.